

Badanie prawnych form działania wojewódzkiego konserwatora zabytków jest istotne z kilku powodów. Są one ważne i z punktu widzenia teorii prawa i z punktu widzenia stosowania prawa.

Pierwszy powód podjęcia badań tych form związany jest z teorią prawa i dotyczy zasadności tworzenia się prawa ochrony zabytków (lub szerzej: prawa ochrony dziedzictwa kultury). Narodziny nowej gałęzi prawa zawsze spotykają się z oporem tych przedstawicieli nauki, którzy przyzwyczajeni są do starych, dobrych, sprawdzonych i pewnych schematów klasyfikacji. Prawo natomiast jest dziedziną, w której elementem pewnym, starym, dobrym i sprawdzonym jest ciągła zmiana. Jest to szczególnie „znak czasu” współczesnej legislacji. Problem permanentnej nowelizacji jest stałym wyzwaniem dla badaczy prawa. Skutki licznych zmian mogą być takie, że oto pewna grupa norm prawnych znajdująca się w jednej lub kilku ustawach zaczyna nabierać cech odrębności od gałęzi prawa, z której się wywodzi. Jest to proces postępujący, który wskutek konsekwentnego wprowadzania przez ustawodawcę odmienności od macierzystej gałęzi prawa może w końcu skutkować jej wyodrębnieniem – albo w ramach gałęzi prawa, albo poza nią. Podobna sytuacja występuje obecnie z zespołem norm, które można nazwać prawem ochrony zabytków, które znajduje się w takim punkcie swojej ewolucji, że daje się wydzielić z m. in. prawa administracyjnego, ale nie jest powszechnie uznana osobną gałęzią prawa, pomimo posiadania własnych zasad, orzecznictwa i doktryny. Poszukiwanie odpowiedzi na pytanie o przyszłość prawa ochrony zabytków wśród gałęzi prawa stanowi jeden z celów projektu. Kwerenda ta będzie odbywać się poprzez badania prawnych form działania wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Drugi powód podjęcia badań związany jest ze stosowaniem prawa. „Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa” - stanowi art. 7 Konstytucji RP. W związku z tym analiza zwłaszcza władczego działania organów administracji publicznej musi mieć wymiar prawny. Drugim, społecznie bardziej doniosłym celem projektu, jest zbadanie zakresu ingerencji w prawa podmiotowe organów ochrony zabytków stosujących różne prawne formy działania. W związku z tym, że normy nazwane umownie, jako prawo ochrony zabytków wywodzą się głównie z prawa administracyjnego, należy badania rozpocząć z perspektywy tej właśnie gałęzi prawa. Administracja publiczna działa władczo w ściśle określonych formach prawnych. Jednym z mierników pomagających dookreślić miejsce normy prawnej w danej gałęzi prawa jest zakres i sposób ograniczania praw podmiotowych. Przymus uzyskania uprzedniej akceptacji administracji zawsze stanowi ograniczenie wolności człowieka. Akceptacja ta, lub jej brak, wyraża się w prawnych formach działania administracji – stąd wynika określenie tematyki badań. Stopień tego ograniczenia musi być taki, by nie niszczył wolności człowieka, który ma prawo wykonywać władztwo nad własną rzeczą, także zabytkową. Na tym tle powstaje pytanie podstawowe: w jaki sposób wyznaczyć zakres ingerencji organów ochrony zabytków, aby dbając o interes społeczny jakim jest ochrona zabytków, aby nie dochodziło do pogwałcenia praw podmiotowych? Celem naukowym zamierzonych badań jest uzyskanie odpowiedzi na to pytanie. Będą one dokonane zwłaszcza poprzez analizę stopnia formalizacji prawnych form działania wojewódzkiego konserwatora zabytków oraz poprzez analizę zakresu stosowania luzu decyzyjnego. Wyniki badań w zakresie stosowania tych prawnych form stanowiąc będą także przyczynek do argumentacji na rzecz hipotezy o wyodrębnieniu się (lub nie) z nauki prawa nowej gałęzi prawa jaką jest prawo ochrony zabytków.